

Székelyország

«Székely-Udvarhely»

Csik, Háromszék, Marastorda, Torda-aranyos és Udvarhely-
vármegyék partoktól független, székely érdekű ujsága.

Előfizetési ára: egész évre 10 K, félévre 5 K,
negyedévre 2 K 50 f. Egyes szám 16 fillér. Hirdeté-
sek díjszabás szerint. Megjelenik minden vasárnap.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyud-
varhely, Kossuth-utca 31. sz. Telefon 15. sz. Posta-
takarékpénztári csekk- és kliringszámla 10489.sz.

Mult és jövő.

Eldött a köszikla, amelyre
erős várunkat építettük. Alávaló
gaz kezek megdöntötték az osz-
lopot, amelyre bizakodásunk
székesegyházát alapítottuk. Szer-
rajevo utcáján egy durranás,
egy lövés, egy revolvergolyó...
és két ország sorsa fordult der-
mesztő gyászba máról-holnapra.
Lóbot vetett egy tébolyodottagy
vad káprázata s mi dermedten
kérdézzük egymástól: mi lesz
velünk?...

Gyászba borult megint ma-
gyarok bus csillaga. Leesett a
mi fejünk koronája és betelt
rajunk a sors keze, amely min-
dig csak ver, mindig csak ver
bennünket. Ferenc Ferdinánd
halálával ismeretlen vidékek felé
tekint szemünk, amelyről nem
tudjuk, jó vagy halvégtelünk
virága nyílik-e ott?

Akinek eljöveteletét vártuk, meg-
halt. Királyunk öreg és bete-
geskedik, körülöttünk pedig ezer
éhes fenevad ólálkodik, hogy
fölfaljon, elpusztítson bennün-
ket. Sötét reménytelenségben
vagyunk, a gyász, a szomorú-
ság ciprus-ága kezünkben és
még ott csillog a fájdalom
könyve szemünkben. De a há-
naton, a vigasztalanságon ke-
resztül is él az élet vágya és a
jövő, a nemzet jövődjének a
kérdése győzedelmeskedik a ha-
lál kegyetlen gondolatán. Mert
a nemzetnek élnie kell és ha
egyik tartó oszlopa eldőlt, a
nagy székesegyháznak dacosan

kell megmaradnia továbbra is a
végzet által neki kijelölt helyen.

Egy fiatal katonatiszt felé
tekint rebbenő pillantásunk. Egy
fiatal katonatiszt felé, ki szeré-
nyen elvonulva a háttérben ál-
lott meg eddig, de most a sors
hívó szavára előrelépett oda,
ahol milliók és milliók tekintete
fürkész kutatva, mi lakozik
benne? Az ifju katonatiszt most
már több ennél: reménysége
két nemzet könnyes szemü fia-
nak, „kire magyar óhajtvá
néz...”

Most vége az idilli ifju élet-
nek, vége a nyugalomnak, amely
a családi és katonai élet egy-
szerü környezetében nevelte
szilárdá lelkét, más helyre jut;
a népek szívének kellős köze-
pébe. A magyar nép lelkének
egész szeretetével néz jövődjé
királyának csillogó szemébe és
bár nem látjuk még tisztán az
alakját, csupán a silhouetle, a
körvonalak homályos rajza lát-
szik felénk a homályból, hon-
nan most lép elő, bizunk és
hiszünk benne. Mert mindaz, mit
eddig mutatott, nemes és szép
volt, királyhoz méltó, magyarok
eljövendő királyához.

Siralomnak völgyévé lett a
magyar föld, de a nemzetek
élete nem ismer megállást. Bá-
natosan állunk a frissen hantolt
kettős sir mellett, de szemünk
már a jövőt szemléli, „le roi
est mort, vive le roi!” Köny-
nyezve nézünk a sötét égre,

amelyen magyarok bus csillaga
fénylik és ott keressük a bizta-
tást. Gyászba borult ez a csil-
lag, de aztán új fényre kap,
tisztán, világosan ragyog és ve-
zet a jövődjé felé. A magyar

nép repesve tekint a sirhant
mellől a fiatal katonatiszt: Ká-
roly Ferenc József szemébe és
abban keres mindent — re-
ményiséget, jövődjé, életet...
(B-t.)

A TRÓNÖRÖKÖS-PÁR meggyilkolása.

Minden magyar ember lelkét fel-
háborító gyilkos merénylet híré rő-
pítette világgá a táviró 1914. június
28-án.

Szerajevóban, Bosznia és Hercego-
vina annektált tartományok főváro-
sában Ferencz Ferdinánd trónörökös
és felesége Hohenberg Zsófia her-
cegnő ellen egy Cabrinovic Nedyekő
nevű szerb nyomdász-segéd bombá-
val, nyomban utánna egy Gavrilo
Princip nevű szerb gimnázista és
egy másik társa revolverrel gyilkos
merényletet követett el, amelynek
mind a két fenséges személy áldo-
zatául esett.

A bombavetőt egy Marosi nevű
magyar fodrász fogta el, aki tartá-
lékos egészségügyi őrmester. Ez,
mint szemtanu állítja, hogy tőle
50—60 lépésnyire két fiatal ember
állott s nagyon gyanusan viselked-
tek. Mikor a trónörökös-pár és ki-
sérőjük autói közeledtek, a fiatal
emberek összenéztek, összesugtak
s az egyik a zsebéből valami do-
bozfélét vett elő s azt a falhoz oda-
tította. Ekkor egy gyenge recsenést
hallott. Amint a harmadik autó,
amelyen a főhercegek ültek, előttük
elvonult, a dobozkülsejű tárgyat oda-
dobta a trónörökös felé. Az autó
azonban mozgásban lévén, az elha-
jitott bomba a haladó jármű leha-
tott ernyőjére esett, erről pedig le-
pattant a földre s ott nagyot dur-
rant. A gépkocsi ekkor egy-két pil-
lanatra stoppolt, de — bár a trón-
örökös járművét is érte bombaszi-
lánk — csakhamar tovább haladt.

Ezután a merénylő a harmadfél
méter magasságu kőfalon a folyóba
ugrott s egy rendőrrel fogta el a
fodrász a vízben.

A gyilkos lövésekről ugyancsak
szemtanuk mondják, hogy a mint a
trónörökös autója a Ferencz József
utra befordult, a főhercegi autótól
jobbra és balra egy-egy ifju állott.
Mikor az autó elhaladt, mind a ket-
ten előléptek és egyszerre lőttek. A
merénylők egyikének sikerült az ál-
talános zürzavarban elmenekülnie.

Az első lövés a trónörökösöt érte,
aki hátrahanyatlott, akkor a hercegnő
a trónörökös fejét a hóna alá vette
és gyengéden mosolyogva szólt
hozzá, a következő pillanatban el-
sikoltotta magát, őt is lövés érte.

A merénylőhöz legközelebb álló
Pakó Márkus rávetette magát Prin-
cipe, oda szaladt Adorján Jeromos
belügyminiszteri detektiv is, mind-
ketten lefogták a szerb ifjut, de köz-
ben az oda gyülekezők agyba-főbe
verték.

A kíséret tagjai a trónörökös-párt
Harrach gróf autóján vágatva vitték
a konakba. Azonban rövidesen ki-
szenvedtek, az orvosok már segíteni
nem tudtak.

A trónörököspárt udvari különvo-
naton Szerajevóból Metkovicba szál-
litották. Itt haditengerész matrózok
emelték le a vonatról és a két ko-
porsót a „Dalmát” nevű hadi-jachtra
helyezték, a mely előtt egy torpedó-
naszád haladt.

AGA-GOMME:

A legjobb minőségű vergé szivarkapapiros, amelynek minden lapocskája a szélén
gumirozva van. 1 könyvecske 80 lap ára 4 fillér.

Mikor a Dalmát leért a Narenta folyó torkolatához, az ott horgonyzó „Viribus Unitis” dreadnought tizenkilenc ágyulóvésszel tisztelt. Erre tették át a koporsókat és szállították Triesztbe s onnan csütörtökön reggel a déli vasuton Bécsbe, ahova este érkeztek meg.

A holttesteket a Hofburg kápolnájában felravatalozták és pénteken délelőtt a közönség óriási számban látogatott a szomorú helyre.

Pénteken délután volt az egyházi beszertelés s este átvitték a holttesteket Arzstettenbe, ahol éjjel csöndes vigiliával örök nyugalomra helyezték a családi sírban.

Szombaton délelőtt rekviem volt Bécsben és ugyanaz időben Budapesten a budavári koronázó-templomban. Csernoch János hercegprímás mondott gyászmisét.

Az összes európai fedelmek mély részvétüket fejezték ki. Ferencz József királynak a szerajevói megdöbbenő tragédia felett.

A magyar országgyűlés képviselőháza kedden tartott ülést a trónörökös-pár emlékének szentelve. Beöthy Pál elnök nyitotta meg az ülést s javaslatára a ház mélységes részvételének jegyzőkönyvében adott kifejezést és megbízta az elnököt érzelmeinek a szokásos módon a trón zsámolyához való juttatásával.

Teleszky János pénzügyminiszter a kormányelnök nevében, Khuen-Héderváry a munkapárt, Apponyi Albert gróf a függetlenségi és 48-as párt, Andrássy Gyula gróf az alkotmánypárt, Zichy Aladár gróf a néppárt, Pop Cs. István a románok, Rajachich József báró a horvát-szerb koalíció, Vázsonyi Vilmos dr. a demokrata-párt nevében beszéltek.

A főrendiház szintén aznap dél-

után Vavrik Béla elnöklésével tartott ülésén fejezte ki részvétét. Csernoch János hercegprímás tartott bucsuztató beszédet. A főrendiház küldöttségét Jósika Samu báró vezette a temetésre.

A merénylet első hírei Budapestre a déli órákban érkeztek meg s azután pár óra múlva az ország minden részében elterjedtek.

Marosvásárhelyen már fél háromkor tudták a tragikus eseményt. Dr. Bernády főispán telefon útján beszélt a Mezőkapuson időző Sándor János belügyminiszterrel, aki kénytelen volt megerősíteni a szomorú hírt és megszakítva pihenését, a 6 óras vonattal Budapestre utazott.

Székelyudvarhely a délutáni órákban szintén elterjedt a hír. Szakács Zoltán főkapitány intézkedésére a kitűzött hangversenyt és táncmulatságot nem tartották meg.

Székelyudvarhely város képviselő-testülete Gotthárd János polgármester elnöklésével rendkívüli közgyűlést tartott, amelyen részvételének jegyzőkönyvében adott kifejezést.

Torda város részvétele.

Torda város közönsége impozánsul és megható módon juttatta ki kifejezésre a trónörökös pár gyászos elhunyt felett érzett mélységes részvétét és kegyeletteljes gyászát. Az ország városai között elsőnek sietett rendkívüli közgyűlést összehívni mindjárt a gyászhiér megérkezése után hétfőn, amely közgyűlésen a képviselőtestület tagjai teljes számban feketében jelentek meg. A gyász-közgyűlésen Zilahi Sebess Andor polgármester elnököl s elnöki beszédében nagy hatást keltve vázolta a gyilkos merényletet, mely mérhetetlen csapás feletti gyászból Torda

város közönsége hagyományos kegyelettel veszi ki részét. Ezután a tanács terjesztette elő halálozási javaslatát, melyben az állandó választmánnyal egyértőleg a város a gyilkos merénylet felett mély felháborodásának ad kifejezést és mély részvétét fejezi ki a trónörökös-pár elhunyt felett.

A tanácsi javaslatához Dr. Szenkovics Aurél városi tiszt főügyész és Dr. Vertán Endre orsz. képviselő szólottak hozzá s mindketten kifejezésre juttatták a lesújtó csapás és országos gyász jelentőségét s kifejezésre juttatták Torda város hazafias közönségének az egész magyar nemzettel egyet érző gondolkodását és részvétét.

A közgyűlés egyhangulag fogadta el az előterjesztett tanácsi javaslatot, mely szerint az országos gyászból Torda teljes részvétellel osztozik s a képviselőtestület legbensőbb részvétét jegyzőkönyvében örökítette meg.

A városban minden házon fekete lobogó leng, a kitűzött multságok mind elmaradtak, zene seholsem hangzik, a temetés napján az összes egyházak templomaiban gyászistentiszteleteket tartottak, az összes villanylámpák égtek és gyász fátyollal voltak bevonva, minden üzlet zárva volt. Torda város impozánsul gyászolt.

Szóval az összes székelyföldi városok is meghatottan és hódoló tisztelettel vették ki részüket a világra szóló tragikus esemény miatt agguralkodónkat és nemzetünket ért ez újabb csapás fájalmából.

ségének így és ezután akart eleget tenni...

S ez az áldozatkészség nem is tűnt el nyomtalanul, hanem szülőimre nézve még további megtorlást vont maga után.

A szabadságharcosok felkarolása, ellátása miatt — az osztrák követtség édes apámtól minden támogatást megvont. Megboszulták ezzel Bécsben, hogy a magyar szabadságharc üldözöttjeit befogadták.

E miatt aztán még halvány reménység sem lehetett arra, hogy édes anyám a vagyonátruházási okmányait valaha megkaphassa. Nem maradt egyéb hátra, mint a további események fejlődését bevárni.

Történelmi érdekességű eset feljegyzése kívánczik tollamra, mely sokkal gyengébb, hogysem a szent áhitattal körül vett Kossuth Lajos kormányzóról méltóképen írhassek. Ez nem is lehet most célo. Csúpan a száraz tényeket jegyzem tehát ide, hogy anyagot szolgáltatassak az arra hivatott történetírónak.

Kossuth Lajos a török kormánytól Kutahiában kapott menedéket, hol száműzetését megkezdte

A kath. polgárság ébresztgetése.

Székelyudvarhely, 1914. július 2.

Igen tisztelt szerkesztő ur!

Ugy látszik kevesen tudják és akik tudják, azok sem törődtek eddig azzal, hogy az iskolai öt percentes pótdadó felhasználását a törvény mi módon rendeli.

Az 1868. évi XXXVIII. t.-c. 36. §-a és a 44. §-nak második bekezdése ugyanis — többek között így rendelkezik:

„Azon községi lakosok és birtokosok, kik a jelen törvényben kijelölt köteleknek megfelelő hitfelekezeti népiskolát tartanak fenn, csak annyiban köteleztetnek az ekkép alkotott községi (vagy más, jelen esetben az állami) iskola főtartásához községi adóval járulni, a mennyiben azon összeg, a mellyel saját felekezeti iskolájuk főtartásához pénzben vagy terményekben járulnak, nem meríti ki egyenes adójuk öt százalékát.”

E szerint tehát — miután a város területén róm. kath. hitfelekezeti fiú- és leányiskolák vannak — Székelyudvarhely városban a róm. kath. egyházhoz tartozó polgárságnak az öt percentes iskolai pótdadója, a saját maga iskolája főtartására, fejlesztésére fordítandó mindaddig, amíg iskoláit a mai fokozottabb követelményekhez képest újra építi.

Közel másfél száz esztendeje, hogy a Szent Ferenc-rendi szerzetesek a népoktatás ügyét szolgálják s azóta — mint a közelebről kiadott iskolai értesítőjükből olvasom — az elemi népoktatással rendszeresen 3-4 tanerő foglalkozik Székelyudvarhelyt.

Később aztán innen Angliába igyekezett eljutni.

Az osztrák kormány Kossuth szándékáról értesülve, megtudta az elindulás idejét is.

Kétszáz főből álló horvát orgyilkos bérlettel fel és elhelyezték a kuthaiából erdős területeken vezető utvonallal mentén, ahol Kossuthnak át kellett utaznia. A terv az volt, hogy a védtelenül álló nagy menekültet meggyilkolják.

Orbán Balázs az osztrák cselszövről épen a kellő pillanatban tudomást szerzett és Kossuth Lajost a küszöbön álló veszélyről tájékoztatta.

Kossuth a török kormányhoz fordult segítségért, amely készséggel támogatta a kormányzót.

Az indulás napján a kormány megfelelő számú katonaságot küldött ki az orgyilkosok elfogatására és a bérlet csapatot sikerült is elfogni s így ártalmatlanná tenni.

Kossuth Lajos szabad utazását így lehetett biztosítani és a nagy szabadsághős nekünk oly drága életét — mely ellen az osztrák zsarnokság tört — Orbán Balásznak sikerült megmentenie.

(Folyt. köv.)

Emlékeimből.

Írta: Lengyelfalvi Bárány Orbán Ottó.
(3. folyt.)

Édes anyám kénytelen volt örökségeért a Török állam ellen pert indítani. A per rendén, az osztrák követtség támogatásával, édes anyámnak sikerült a török szultán kincstárnoka útján (aki édes anyám keresztapja volt) örökösi jogát beigazolnia s így a pert megnyernie.

A házakat tehát édes anyámnak átadták, azok jövedelmét megkapta, de a tulajdonjogot igazoló átruházási okmányokat nem. Ezeket a pasák Vartalítivel elsikkasztották; nyilván abbeli félelmükben, nehogy az általuk elharácsoltság is ki kelljen szolgáltatassák.

Az 1848-49-iki szabadságharci események édes anyám örökösi ügyét ilyen bizonytalan állapotban találták. Birtokába volt örökségének, de okmányai hiányoztak.

A szabadságharc leveretése után, a hontalanul bujdosó honvédek és vezérek egyrésze, hogy a börtönt és bitófát elkerüljék, Törökországba menekült.

Sokan szánalmas állapotban érkeztek Konstantinápolyba. Hajléktalanul és minden támasz nélkül voltak az idegen országban.

Ekkor kezdődött Orbán Balázs hazafias működése. A menekülteket ő fogadta Konstantinápolyban.

Édes anyámnak egyik házában nagy bálterme volt, amelyből Orbán Balázs hálótermet rögtönzött. Szénából, szalmából 300-400 embernek készített fekvő helyet. A hontalanul bujdosó honvédek itt mind elhelyezte.

Tíz-tizenkét szakács állandóan főzött részükre. Két-három hétig laktak az Orbán-tanyán, amíg foglalkozást találtak vagy pedig vándorutjukat tovább folytathatták, — maguknak biztos menhelyet eszközölni.

A vezetők — Gróf Teleki Sándor és társai — pedig szülőim házában találtak menedéket és ellátást, amíg hazulról segílyt kaptak, hogy utjukat tovább folytatva, a száműzetés keserű kenyerét megköstöljék.

E tetemes kiadásokkal járó hazafias áldozatkészség, édes anyám vagyonának igen tekintélyes részét felemésztette. Azonban Orbán Balázs, ha karddal a kezében a szabadságharcban részt nem is vehetett, hazája iránt való szent köteles-

A székelyudvarhelyi kath. hitközség — minden megterhelés nélkül — a barátok jóvoltából rendelkezett olyan elemi iskolával, a milyennel kevés hitközség dicsekedhetett; de az iskola épület szűk volta miatt, növendékeit csak korlátozott számban vehette fel és osztály összevonással igyekezett a helyzeten segíteni.

A rend az újabb közoktatási törvény értelmében, csak két tanerőnek tudott pár száz korona alapfizetést kimutatni s ennek alapján csak két szerzetest alkalmazott. A rendház azonban áldozatot hozott s mintegy 10 éven keresztül sajátjából, minden jutalmazás nélkül tartott egy civil tanítót, míg ez évben — nagy utánjárással — sikerült a harmadik tanerőt szerzetes tanítóval betölteni s az állást rendszerezíteni.

Az iskola tovább fejlesztéséhez most már más iskola épületre van szükség, mert a meglevőben több hely nincs s az udvara is olyan szűk, hogy az a követelményeknek nem felel meg.

A rend ez alkalommal is előzékeny akar lenni és dolgozni kíván a nevelés érdekében — írja az értesítő. Felajánlotta az ingyen helyet udvarra az iskola-épületnek.

Most már a hitközség érdeke és kötelessége áldozatot hozni s valamelyes formában hozzá járulni iskolája főtartásához és tovább fejlesztéséhez.

Ezt tennie annál is inkább kötelessége, mert míg a saját iskolája főtartásához, egy fillérrel sem járult, addig az állami egyenes adója 5 százalékát fizette és fizeti oda ma is. Ezen 5 százalékhoz pedig az 1868. évi t. c. 36. szakasza értelmében joga van s ezt a saját iskolája fejlesztésére fordíthatja. Ezt ajánljuk a kath. polgárság figyelmébe.

Olvasva az iskolai értesítő e sorait, bennem is megmozdult az igazságérzet s azt hiszem másokat sem hogy érintetlenül.

Nekünk másfél száz éves tradicionális iskolánk van a barátok kitünően nevelő, hivatástól áthatott szeretettel oktató vezetése alatt.

Másfél száz éves multat eutba dobni, egy kipróbált és teljesen bevált intézményt megfelelő pártolás, támogatás nélkül hagyni, bűn volna önmagunk és az utókor ellen.

Én tehát csatlakozom a barátok értesítőjében mondottakhoz s kath. polgártársaimnak nemcsak figyelmébe ajánlom iskola ügyünk sürgős rendezését, hanem azt egyenesen elodázhatatlan kötelességének tartom.

Felkérem e helyen Pál István apát-karonok, főesperes-plébános urat, mint a helybeli róm. kath. iskolák egyházi tanfelügyelőjét, hogy minél előbb hívjon össze hitközségi gyűlést, mely válassza meg képviselőit, kik úgy a fiu-, mint a lányiskolák helyes irányban való tovább fejlesztését tűzzék napirendre és sürgősen vigyék keresztül.

Nagyon örvendének, ha e kérdést minden irányban itt a nyilvánosság előtt is azok, akiket illet — szóvá tennék. Részemről az ügyet felszínen fogom tartani mindaddig, amíg eredményt tapasztalok.

A szerkesztő ur hive:

Kath. szülő.

A mi fürdőink — a mi kincseink.

(kjl) Nem akarok itt reklámot csinálni egyik fürdőnek sem, csupán azt akarom leszögezni, amit minden magyar embernek kellene terjesztenie.

Ki kell tehát mondanom, hogy nem pártoljuk a saját fürdőinket. Nem karoljuk fel a magunkét, hanem kincseket dobunk ki oda, honnan nem kapunk vissza egy fillért sem.

Egy plakát akadt a kezembe. Fürdőmegnyitásról szól. Az új fürdőbérleti hirdeti Bálványos-fürdőnek július 5-iki megnyitását, mely táncmulatsággal s egyéb szórakoztatással lesz összekötve. Nahát kèrdem az olvasót, hogy egy ilyen fürdőnek, mint a nagy regényírótól is megénekelt Bálványos-fürdőnek kell-e reklám, kellene hasábos cikkek, hogy tudomást vegyünk a fürdő megnyitásáról??

Sajnos, hogy kell. Kell, mert a közönség nem akarja végre megismerni azt a drága kincset, ami fürdőink talajában fekszik. Kell, mert az az öserő, mely fürdőinkben rejlik, még ismeretlen a fürdőző közönség előtt. Megkapják a nagy stílusú reklámok és megy cifra fürdőt élvezni. Nem baj aztán az, hogy az ilyen fürdőzés tetemes költségbe kerül. Fő az, hogy minél többet költsünk, hadd lássák a mások, hogy van pénz a költsékezésre, hogy urak vagyunk, hogy tudunk cifrázkodni, hogy elbírjuk az idegen zsebet tömni, táplálni. Hisz ez volt a magyarnak régi betegsége. Nem gyógyította ki ebből még a tulipán-mozgalom sem.

Itt van közelünkben az értékes erő, az olcsó fürdő, de azért nem pártoljuk, hanem elutazunk mérföldekre, hogy kincseket dobjunk ki valamelyik luxus-fürdőn. És ezért állanak természeti kincseink kiaknázatlanul; ezért nem fejlődhetik egy magyar fürdő, ezért kerül csaknem minden évben más bérleti kezére.

Impressziókat akartam ide leírni, de egyuttal a riadót is megfujni. Ne nézzük tétlenül fürdőink ügyét, hanem karoljuk fel azokat, hisz ezzel közgazdaságunk fejlődését is előmozdítjuk.

Szükségesnek tartottam ezeket elmondani egy fürdő megnyitása előtt. Mert látom, hogy olyan fürdőnek is, mint a Bálványos-fürdő, reklám kell, hangos reklám, nem elég reklám maga a fürdő neve.

Ébredjünk. Vessük le már egyszer a nemtörődömséget s legyünk önző lelkesedéssel szovinisták, kik a fürdő

pártolás terén is a saját érdekeinket nézzük.

Ezt szükségesnek tartottam elmondani a székely kongresszus előtt, mikor újra szőnyegre kerül a székely nép sok baja, nyomorúsága.

Kongresszust előkészítő urak csináljanak propagandát a székely fürdők érdekében is, hisz ez a székely nép érdeke is.

Gondoljuk el, hogy Erdély veszedelme nemcsak abban rejlik, hogy kicsuszik a föld lábaink alól, hanem abból is, hogy nem törődünk a saját magunkéval, hanem oszlani, veszni hagyjuk természeti kincseinket is, melyeknek felvirágzása nyomán előhaladás is járna.

És így pusztulunk, veszünk, mert cifrázkodunk, mert szegényedünk, mert nem vagyunk egészséges szociális érzékkel bíró magyarok.

Erdély védelme és a tanító

Megyasza Mihály felsőcsernátoni ref. lelkész előadása a kézdi áll. tanítók közgyűlésén.

3.

A finánc-számítás rideg lelketlensége szinte utazik az emberek gyöngeségére. A velencei Schylock kéjes sovárgásával feni hosszú kését, hogy az alkohol címén 1 milliárdot vágjon ki nemzete testéből. Vannak néha pillanatok, mikor a lelkismeret feltámad és zakátol. Talán ezért, talán mert a nagyvilágtól röstelik. Néha orvos után is kiabálnak, tanítókat mozgósítanak, alkoholelles napokat tartanak, képeket küldöznek s az 1000 millióból 10000 koronát e célra, agitációra kegyesen vissza is ajánlanak.

Nos mi, a kik látjuk a rettentő rombolás ijesztő rémét, oda kell harsognunk százszor és ezerszer: nem jól van ez így! Nemzetgyilkolás ez! A székely néptanítók oda kell kiáltásuk, hogy nálunk majdnem 1 literrel több a fejenkénti alkoholfogyasztás az országos átlagnál is.

De hisz mindez nem tisztán erdélyi tünet, sőt általános baj, mondhatnák sokan. Igen. Épen mint egyik falu népe, csak olyannak mondható miként a másik, egyformán megromlott az érzés és gondolatvilág messze vidéken, úgy Erdély veszedelmét nagyra növelő betegség 80 százaléka is valójában közös baj széles e hazában.

Ami Erdélyben különösen akuttá teszi a bajt, az nem egyéb, mint az ország szívéből való nagy távolság, mely Albániának Törökország testéről való leszakadását is okozta; a $\frac{2}{3}$ -ot kitevő nemzetiségi tenger; a független oláh állam közelsége, tömegvonzása, vakmerős-ködése s ami a legfőbb: az a halatlanul rettenetes pipogyaságunk, melynek ellenében oly mohó örvendéssel vágjuk zsebre a szemünkbe szórt papénzt.

Nekünk ez is elég.

Kerek e viágon van-e nemzet, mely eltűné, hogy negyedélezer iskolájában idegen szó járja s gyűlöletet szítsanak ellene! Ki látott valaha ily istenverete örült nemzetet, hogy 1200 idegen nyelvű iskolába idegen szóra önmaga kergesse föl szülötte magzatát s nem gondoskodik e szerencsétlen, szétszórtan lakó fiairól úgy, miként intézkedett a nemzetiségekről?

Plate Lajos jenai egy. tanár az Egyesült Államok iskolai életéről írja: Minden gyermek ugyanazt az iskolát járja, egyforma oktatásban, részesül, ugyanazokat a benyomásokat szíja magába, ami a legszegényebb csizmatisztítót, a sokszoros milliomost, a bevándorolt sokféle fajt, népet ellenállhatatlan erővel ragadja meg és hasonlítja át a csillagos lobogó hűséges fiává (B. H. 1913. 58. sz.).

A mi iskolarendszerünk pedig szinte mesterségesen neveli össze-vissza a jövő nemzedéket s a szélrózsa minden irányában szét lövellő tendenciát szolgálja maga az állami iskola, hová vallásoktatás címén ugyancsak bevonult, sőt emelkedőben van a nemzetiségi nyelv. Vajjon mi lehet oka ennek? Talán lefőzni akarjuk az okos amerikai, a büszke porost, az elmaradott oláht, mely csak „alattvalót” és „idegent” ismer s a moldvai őslakó csángó-magyar iskolákat is megfosztja anyanyelvüktől, született oláh tanítókkal operál s azokat is vesünk fizetteti!?

Okosabbak, büszkébbek, vagy oktalanabbak vagyunk valamennyinél? Nem ott-e a baj, hogy rabnemzet nem ura önsorsának, nem követelhet öncélt, hogy a leleplezés nagy és kibeszélhetetlen ügyes fogásaival a nyílt árkokban és alagsöveken beszivárgó idegen befolyás e szent területen is érezteti átkos hatását?

Követelnünk kell, hogy az iskola-ügy önmagában, minden mellékönyvtől mentesen bíraltassék el s egyetlen vezércsillaga az egységes magyar nemzeti élet lehető megközelítése, megvalósítása legyen. E föllépésre pedig az erdélyi tanítóknak kiváltképen okuk és joguk van.

És most szíves engedelmisséggel, hadd szálljak le a közvetlen napi élet gyakorlati mezejére, melyen szorgoskodva, ugyancsak hozzájárulhatunk Erdély megvédelmezéséhez.

Első és főkötelességünk mindenestre a tudás fegyverének bátor és lankadattlan villogtatása. De utóvégre csak a jövő nemzedéknek szól s hatása későn válik érezhetővé. Barázdáinkból föl kell tehát pillantatnunk a másnak siró szükségére, a gyámoltalanságban kínosan vergődő már fenőtt nemzedékre is.

E munkához pedig a tudás és hit még nagyobb adaga szükséges talán, mint akár az iskolában is.

Hit kell ide, erős, rendíthetetlen hit, mely sziszifuszi küzdelemre is örömet oda adja magát, mely nem a jelen való világért, a rendszerint a

gorosz gyűlölködéssel, becsmerlő gyanúsítással fizető mai nemzedékért dolgozik, hanem az egykor okvetlen eljövendő jobb, boldogabb és megértőbb világért, a hustól vértől teljesen mentesített személytelen, elvont eszméért, a hazáért, Istenért!

Képesek vagyunk-e, készek leszünk-e e magasztos áldozatra? Ha nem, elveszett Erdély s a felelősség óriási terhe a mi lelünköt nyomja.

A kultura fejlettsége s az ebből táplálkozó gazdasági versenyképesség dönti el ma az országok sorsát.

Dolgoztunk mind kettőért s nincs eredmény! Mondjuk azt: bennünk volt a hiba, mélyebbre a hálót (Luk. 5., 4.)!

A munkában, testiségben élő tömeget lélek kell átjárja, a vezérítő szellem kell megragadja. E fáklyát pedig ki lobogtathatná más, mint a nép között élő tanító! Nem tetszik ha vezérkedünk? Hát tetszett-e a Mózesé, az Ur Jézusé? Birtokos osztályunk nem foglalkozik eléggé a néppel s az a munka is alkohol rabja lett. Foglalkozunk mi, ha nem is cím szerint, a tisztségek általános elfoglalásával, ami nem is ajánlatos, hanem a dolog lényege szerint. Iskolai takarékpénztár, ifj. egyesület, gazdakör, a szövetkezetek minden válfaja tőlünk várja meglevénését. A gazdakör legyen a szív, körülr helyezkedjék el minden egyéb, lényegében egységes vezetéssel. Ám e munkát be kell kapcsolni a nagy egészben, különben elalszik maga is. Az országos központok galván áramát, szellemi telefonhálózatát be kell vezetni falvainkba, mert lökést, erőt, eszmét, hátvédet innen nyerhetünk. Emke, Magyar Nemzeti Népszövetség, Magyar G. Szövetség, Erdélyi és Vármegyei G. Egyesület, a különböző Szövetkezeti Központok, Sz. Kirendeltség, Ker. Ifjúsági Egyesület, Alkohol Ell. Liga mind a mi kezünkre járnak, támaszul szolgálnak.

(Folytatás, köv.)

Figyelmeztetés.

A választók összeírása július 10-éig minden jegyzősegnél megkezdődik. Figyelmeztetünk mindenkit, hogy személyesen jelentkezzen, mert az írás-olvasás vizsga nem elég arra, hogy választó legyen bárki; ezenkívül még külön is kell kérje a névsorba való felvételét és be kell mutassa a bizonyítványait.

Aki esetleg lekészt a szolgabírósnál tartott írás-olvasás vizsgákról, az olyan is jelentkezzen okvetlen, mert a törvény szerint a jegyzői irodákban is lehet vizsgázni.

Most mozduljon mindenki, a mikor ideje!

Szent nép vagyunk...

Szent nép vagyunk — mond az írás, Erőnk a közös szeretet. Erényünk a megbocsátás S hitünk az örökszeretet.

S ha vizsgálom és keresem A népeknek szent életét: Fölsohajtok én magamban: — Istenem oh! miért születék? —

Ha vizsgálom és keresem A szent népek erényeit: Ah! úgy rémlik, mintha látnám Hestiának bő könnyeit.

Ha a szent és erényes nép Szíve táját vizsgálom! Fölös munkát végzek vele, Csak rimet zeng róla dalom.

Ha a szent és erényes nép Örökszeretét kérdelem: Csodálkozok, hülyének tart S aztán hátat fordít nekem.

Uram! néped így ismerem, De legjobban ám Te látod; S ha élni hagysz, jó voltodból: — Jöjjön el a Te országod. —

(Buzaháza.) P. Szentmártoni Bálint.

SZÉKELY GAZDA.

Ne hagyjuk a tarlót szántatlanul.

Kisgazda közönségünk körében azt tapasztaljuk országszerte, hogy a gabonafélék termése sohasem, vagy csak kivételes esetekben felel meg a hozzáfűzött várakozásnak. Ennek két fő oka van: az egyik ok mindenesetre a vetőmagvak meg nem felelő minőségében kereshető, a másik fő ok azonban abban rejlik, hogy a mi kisgazda közönségünk hiányosan műveli meg a földet. Ez alatt nemcsak a sekély szántást kell értenünk, hanem azt a hibás eljárást is, hogy a tarlót a legtöbb esetben tavaszig is feltöretlenül hagyják. Ha már most a kisgazda istálló trágyát, sőt újabb időben az olyan hasznosnak bevált műtrágyákat is elegendő mennyiségben alkalmazza, hatásukat ezek kellőképpen ki nem fejthetik, mert a trágyázás csakis a jól megművelt talajban érvényesítheti hatását tökéletesen. A hiányosan megművelt földben sem a jó vetőmag, sem pedig a műtrágyák kellő mennyiségű és minőségű termés hozamot nem biztosítanak. A jó talajművelésnek pedig első feladata az, hogy a tarlót betakarítás után azonnal fel kell csekélyen szántani.

A tarlónak a betakarítás után való azonnali felszántása már azért is helyénvaló és mellőzhetetlen, mert elgazosodott földünket ezuton tisztíthatjuk meg alaposabban a gyomoktól. A gyomok nagy része ugyanis

a terményeknél rendszerint valamivel hamarabb érik meg és így az aratás alkalmával ezek a gyommagvak kis mélységre kerülnek a földbe, gyorsan csíráznak, de már új magvakat nem hozhatnak, mert az őszi mély szántás alá akarja azokat, száraik a föld alá kerülnek, elrothadnak és trágyázzák a földet; az így felporhanyított föld pedig egyúttal termékenyebbé válik, minél fogva a tarlószántás mindenképp javára szolgál a mesterséges trágyázás munkálatainak is, mert a kellőképpen előkészített talajban kerülő műtrágya, nevezetesen a 200—300 kg. mennyiségben ősszel alkalmazott ézuperfoszfát és kálisók, kedvező csapadékviszonyok hozzájárulása mellett mindenképp teljesebb eredményt fejthetnek ki, mint a rosszul előkészített talajba kerülő legjobb műtrágyafélék.

Tanulmányi kirándulás.

Torda, július 1.

A budapesti Szabad Liceum 64 tagja 3 napi tanulmányi kirándulást tett Péter és Pál napján Kolozsvárra és Tordára.

A résztvevők a magyar államvasutak munkásaiból és ezek családjából állottak. Munkások a szó nemes értelmében, akik fáradságos munkájuk után szórakozást és pihenést hazánk gyönyörűségei tájai közt keresnek. És a Szabad Liceum, amely horribilis költséggel és fáradozással a derék testületnek önművelődését, büszke lehet munkájára, mert a kiránduló csapatban olyan egyéneket tanulunk megismerni, akik tudásukkal, tapasztalataikkal és becsülést vívnak ki maguknak.

A kirándulók június 28-án reggel érkeztek Kolozsvárra külön két termes másodosztályu kocsiban. Kolozsvárt Bartha Pál gondnok kalauzolta az érkezőket: megmutatván a város nevezetességeit. Délután fél kettőkor tovább folytatták útjukat Tordára, hol a vasuti állomásonál Gáspár Ármán kir. segédtanfelügyelő fogadta a kirándulókat s az ő kalauzolása mellett megtekintették a híres sóbányát, majd a nevezetes dörgő fürdőt és Torda kulturházát. Este Varga Márton, a Korona-szálló vendéglőse szállásolta el a vendégeket, mire vacsorához ültek s kedélyes társalgás közben pihentek ki az ut fáradalmait.

Másnap korán reggel felkerekedett a kedves turista csapat, hogy az ország szerte híres Tordai hasadékot megtekintsék. Onnan d. u. 6 órakor visszatértek Tordára, ahol vacsorájukat elfogyasztva, rövid pihenés után a már rájuk várakozó vonattal haza tértek Budapestre. Elutazásuk előtt úgy Bartha Pálnak, mint Gáspár Ármán kir. s. tanfelügyelőnek összeinte köszönetet mondtak fára-

dozásukért, a miért Erdély remek tájait és nevezetességeit megismertették velük.

A kirándulóknak nemes tanulmányvágya általános tiszteletet vívott ki e vidéken s hazánk csak büszke lehet, hogy munkásosztálya ily dícséretes buzgalommal halad a művelődés útján.

HIREK.

— **A budapesti napilapok** (az Alkotmány, Az Ujság, a Budapesti Hírlap, a Magyarország, Pesti Hírlap, Pesti Napló és a Világ) július 1-ével az előfizetési díjakat felemtették — lapszámonként 2 fillérrel. A lapkiadás költségei az évekkel ezelőtti megállapított lapárakkal szemben bizony óriási módon emelkedtek s ha még hozzá: akadnak olyan — különben tiszteletre méltó — úri egyének is, kik az előfizetési díjakat csodálatos módon elfeledik beküldeni, akkor s kiadóhivatalok károsodása kiszámíthatatlan.

A „Székelyország” teljes tisztelettel emlékezteti m. t. előfizetőit, akik mai napig még hátrálékosként vannak előjegyzésben, szíveskedjenek az amugyis cserély díjakat minél előbb kiadóhivatalához jutatni.

Mi saját erőnkre vagyunk utalva Szubvenciót és pauszálékát, megközelíthetetlen tömegmunkákat nem élvezünk. Csupán a székely érdekek védelmében lapunkat támogatni kész hazafiak pártfogásában bizhatunk. S ha ez sem jönne a feltétlenül szükséges mértékben, akkor kénytelenek lennénk ebből a szomorú konzekvenciát levonni. Mert a lépten-nyomon jólesőleg megnyilvánuló tiszteletre méltó érdeklődésből, elragadtatással dicsőítő magasztalásokból még tiszteességes ujságot, de mást sem lehet föntartani.

Ismételten kérjük tehát őszinte lelkesedéstől áthatott székely testvéreink minél hathatósabb támogatását s az előfizetési díjak sürgős beküldését. Mi — ha szükség, éjjel nappal — munkássággal is — pontosan elkészítjük és szétküldjük a lapot, hogy m. t. olvasóink igényeit lelkiismeretesen szolgálhassuk. Ezzel szemben csupán a jó akaratú szíves pártolást kérelmezzük.

— **Gábor Áron**, a székely ágyúhős halálának évfordulóján, július hó 2-án ez évben is kegyeletos gyászünnepeket rendezett a sepsiszentgyörgyi függetlenségi és 48-as kör az eresztvényi temető kertben.

— **Kanonokok beiktatása.** Vasárnap reggel Debrecenben Miklóssy István hajdudorogi magyar gör. kath. püspök ünnepiesen installálta a közlebről kinevezett kanonokokat az Attila-téri gör. kath. templomban. A királyi adománylevelek felolvasása után, a kanonokok letették a hűség-

esküit a pápának, a királynak és püspököknek, aki hosszabb beszédben köszöntötte az új főpapokat és figyelmeztette munkásságuk nagy jelentőségére. A szertartás után Mitrovich örkanonok nagymisét celebrált.

Haza jött — látogatóba harminc bukaresti magyar elemi iskolai tanuló Kun László volt brassói káplán, ezidőszent bukaresti lelkész vezetésével. Erről az utmutató, igen helyes s az E. M. K. E. különös figyelmére érdemes látogatásról a Brassói Lapok ezeket írja: A kis fiúk, akiknek legidősebbike sincs 12 éves, most először tették lábukat magyar földre. Valamennyien át is érezték ennek az új életükben olyan jelentőségteljes eseménynek a fel-emelő voltát és például Predealon, amikor magyar földre léptek, nem egynek könny szökött a szemébe. A kis külföldi magyar fiúk három napig maradnak körünkben, mint a brassói Székely Társaság vendégei. Időközben átrándulnak Hétfaluba is, hogy megnézzék hogyan néz ki a magyar falu? Érdekes, hogy a fiúcskáknak ez az első látogatása hazájukban, olyan hatással volt néhányukra, hogy voltak közülök, akik a boldog izgalomtól, már két nap óta a szemüket sem tudták lehunyni...

Vallás és iskola. A vallás- és közoktatásügyi miniszter rendeletet adott ki az összes tanfelügyelőkhöz, amelyben megtiltja, hogy a tanítók az iskolák államosítása mellett és a vallásitanításnak az iskolákból való kiküszöbölése érdekében állást foglaljanak.

Jeney László csikszeredai kir. ügyész a debreceni ügyészséghez főügyészi helyettesnek nevezte ki.

A választások. Az országgyűlési képviselőket — írja a Közigazgatási Közlöny — tudvalevőleg 5 évenként választják és így a jelenlegi képviselők mandátuma a jövő 1915. év tavaszán jár le. A képviselőválasztások tehát a jövő év májusában és pedig valószínűleg a hónap első felében lesznek.

Halálozások. Kaptza Károly életének 77-ik, Papp Zakor Karolinát kötött házassága 51-ik évében rövid, de kínos szenvedés után június 28-án; Vass Andrásné szül. Vetési Ilona életének 40-ik, házassága 20 ik évében június 29-én elhalt Székelyudvarhelyt.

Az egyházi adók behajtásánál, a közigazgatási hatóság csak abban az esetben köteles közreműködni, ha az adóbehajtás alapja nem egyszerű egyházhatósági megkeresés, hanem egyházhatóság által törvényszerűen hozott és jogerőre emelkedett határozat.

Gyarmathy Emmát, özv. Gyarmathy Istvánné székelyudvarhelyi lakos leányát Budapesten, az ismétlő- és leánytanonciskolában való tanítás kötelezettségével szervezett elemi iskolai tanítói állások egyikére megválasztották.

Amerikából Európába szándékozik átrepülni az Atlanti-tenger felett Porte hadnagy Julius közepén. 1138 mértföld a levegővonalban számított távolság s Porte reméli, hogy odáig elegendő benzint és olajkészletet tud magával vinni.

Új méhészkör. A kézdivásárhelyi és vidéki méhészek ma méhészkör alakítása céljából a városháza tanácstermében gyűlést tartanak Kézdivásárhelyt.

Dülöutak. A közigazgatási bíróság kimondotta, hogy a mezei közös dülöut költségeihez az a birtokos is tartozik hozzá járulni, akinek bár nincs feltétlen szüksége az utra, he birtokának értékét és használhatóságát az ut kétségtelenül emeli.

A tordaaranyosmegyei állatösszeírás eredménye. Most fejezték be Tordaaranyosvármegyében az állatösszeírást, melynek eredménye Erlich Béla törv. m. kir. állatorvos jelentése szerint a következő: A vármegye területén volt 511 bika, 23034 tehén, 9807 üsző, 17443 ökör, 12222 tinó, összesen 62373 darab szarvasmarha. Az előző évvel szemben az apadás 2204 drb. Ló volt 7130 drb, apadás 423 drb. Juh volt 123790 drb, apadás 25502. Sertés volt 19891 drb, apadás 5989 drb. Husarak nem változtak. A két egymást követő szomorú gazdasági esztendő a vármegye állatlétszámán is meglátszik az általános és nagyarányú apadásban. A bajok okaival és gyógyszerivel a gazdasági egyet legközelebbi ülésén foglalkozni fog.

Oláh szökött katonák özőnlik el Sósmezőn keresztül Háromszékvármegyét. Legközelebb is tiz oláh katona szökött át. Nagy nyomorúságról és szenvedésről beszél mindenik. Az egyik Kézdivásárhelyt, a rendőrségen is jelentkezett Stefanescu Konstantinak mondotta magát. Lerongyolódott alak. A jassy 13. ezrednél szolgált. Muzsikus volt s igazán siralmas a külseje Előadta, hogy tizen szöktek meg az ezredtől, mert ütök, verik és éhezteszik őket. Résztvett a Bulgária ellen való felvonulásban is. Állítása szerint, még tizen akarnak megszökni. Nagyon különös, hogy mind Erdélybe veszik útjukat.

A dohányszállítmányok kövezeti vámmmentességet élveznek, mert a nyers dohány is állami javat képez.

Ipari ösztöndíjak. A pénzügyminiszter a jövedéki bírság alapfőlős összegeiből 120, 200, 300, 400 koronás tanulmányi ösztöndíjakat és 120 koronás ipartandíjakat alapított, amelyek műgyegetmet, ipari szakiskolát, felső ipariskolát, felső kereskedelmi iskolát és női ipariskolát látogató rendes tanulóknak is adományoztatnak. A felszerelt folyamódványok az illetékes pénzügyigazgatóság útján a pénzügyminiszterhez július 10-éig terjesztendők fel. A folyamódványok feltételei a pénzügy-

igazgatóságoknál és a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamaránál tudhatók meg.

Jégeső és zápor. Junius 8-ika óta Tordaaranyosban eddig csaknem minden nap esett az eső. Az óriási szelekkel kísértén, zápor alakban, viharos jelleggel esett legtöbbször. Pásztánként a jégeső is gyakori volt, amely főként a szőlő- és gyümölcsösökben tett rendkívül nagy károkat.

Tar Gábor, a marosvásárhelyi ügyészség igen derék, nagy tudású ügyésze pár napi szenvedés után meghalt Marosvásárhelyt. Az alig 39 éves munkás férfit, egyike volt az igazságszolgáltatás legkiválóbb tagjainak. Tudása, alapos, komoly munkássága, igazságszeretete, erős hazafiassága, szilárd jelleme, egyformán tisztelté, becsülté tették úgy a bírói kar, mint a jogkereső közönség előtt. Temetése csütörtökön volt általános, nagy részvét mellett.

Az ősmagyar írás. Debreczeni Miklós ny. kuriai bíró érdekes munkát írt az ősmagyar írásról és annak néhány hazai és oroszországi emlékeről, a melyben bizonyítani iparkodik, hogy már az ősmagyaroknak, mielőtt keresztényekké lettek, megvolt a maguk írásmódja. A székelyek ismert rovásírása, szerinte nem kizárólagos székely eredetű helyesebben nem székely tulajdon, hanem a székelység érdeme, hogy a rovásírás főmaradt az utókor számára, a mi maga is jelentős érdem. Azt azonban hogy az ősmagyar írás hol és mikor keletkezett, csak sejteni lehet, de pontosan megállapítani nem. Bemutat a szerző olyan oroszországi ősmagyar írásemlékeket, a melyekből kiviláglik, hogy a mi ősi írásunk már Attila halála idején, sőt trónfoglalása előtti időkben is teljes kifejlődésében, összes magyar betűivel meg volt, holott a Cyrill-írás, melyet tudvalevően Cyrill szláv püspök állított össze — a kilencedik század derekán keletkezett. Majd alapos és világos elmélkedéssel kutatja és bizonyítja, hogy miért nem lehet az ősmagyar írás emlékeire — a Székelyföldet kivéve — még sem ázsiai régebbi hazánkban ráakadni. — Azért, írja, mert az eddigi kutatók az otthelyütt ma élő idegen népek nyelvének ismeretével bírtak ugyan, csak éppen a legfontosabbat, a székely rovásírást hagyták számitáson kívül. Ezt a mulasztást pótolja becses munkájában Debreczeni Miklós, a mikor ismerteti és bemutatja az ősmagyar írás oroszországi emlékeit. Mind igen becses adatok, amelyek nagyban hozzájárulnak a szerző ama álláspontjának az igazolásához, hogy az ősmagyar írás emlékeit Szibériában kell keresni. A kötetben számos ősmagyar írás hű mása látható, a végén pedig áttekinthetően föl vannak tüntetve a székely ábécék betűi, azok hangértéke és az oroszországi felirásokban előforduló újabb betűk.

20-adik évfolyam. 20-adik évfolyam

SZÉKELYORSZÁG

(„Székely-Udvarhely”)

Csik-, Háromszék-, Marostorda-, Torda-aranyos- és Udvarhely-vármegyék pártoktól független, székely érdekű újsága a székelység előharcosa. Szerkeszti s kiadja BETEGH PÁL laptulajdonos. Előfizetési ára egész évre 10 K. félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér.

E nap

Szerda,
július hó

1

Theodórik

az új évnegyed kezdete. Ha előfizetése lejárt, siesen azt megújítani, hogy a „Székelyország” b. címére ezután pontosan érkezzenek testvéri törekvés alapján, a nemzet-

fontartó elem boldogulásának forrásait feltárni, felszínen tartani a múlt, jelen és jövő tárgyilagoss, politikától mentes, szigorúan igazságos, szeretet-teljes latolgatásával. — Aki igaz székely, aki magyar, részt kell vegyen e nemzetet védő nagy munkából! **Mutatószámot bárhova küld a „Székelyország” kiadóhivatala Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. sz. Telefon sz. 15.**

A Nemzeti Népszövetség kézdivásárhelyi fiókját e hó 12-én fogják megalakítani, amikor Lajos Dénes és Salamon Rezső szövetségi titkárok Kézdivásárhelyre érkeznek.

A NAP ujtása! A NAP nagyszabású journalistikai ujtást hoz, amely szenzáció nagy és meglepetés, mint annak idején A NAP első épése volt. Junius 15-étől kezdve A NAP mindennap egy képes mellékletet ad. Külön e célra gyártott finom rotációs papirosra van nyomtatva. A NAP mindennapos melléklete: a KEPES NAP, amely közöl képeket, fényképeket, rajzokat, tréfákat, fotográfiákat Budapest, az ország, a világ eseményeit azon a napon, amikor az esemény aktuális. A melléklet maga külön újság és egy családnak egész napra való olvasmányt és látni valót nyújt. A mellett A NAP maga hírszolgálatának folytonos tökéletesítésével mindig teljesen informált újság, amely minden reggeli lapot megelőzve jut el az olvasó kezébe. A NAP ára képes melléklettel együtt mégis csak 6 fillér. Előfizetési árai: egy évre 18 K, fél 9 korona negyedévre 4.50 K, egy hónapra 1 K 60 f.

A Royal mozgó ma d. u. és este 8 órakor előadást tart. A műsorból kiemelendő a Cárno 4 felvonásos érzékeltető dráma.

A város legforgalmasabb pontján eladó ház!

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 11. szám alatti ház eladó. Értekezhetni ugyanott.

— **Házasságok.** A székelyudvarhelyi anyakönyvi hivatalánál június hó folyamán a következő házasságokat kötötték: *Metz Gyula Üveges Juliánnával, Verestói Dénes csizmadiaségéd Márton Reginával, Dr Keintzel Sámuel Ottó szolgabíró Postel Emiliával, Bálinth Gábor József timármester Weigel Juliánna Annával, K. Sándor Áron vármegyei napidíjas Sztoyka Rákhellel, Dr Gönczy Gábor törvényszéki jegyző Lántzky Gizella Arankával, Andriányi Géza Aladár ág. h. ev. lelkész Fennengel Adállal.*

— **Yes-Oui-Si** a címe annak a Dr Mikos Lajos által szerkesztett gyakorló-füzetnek, melyből magán uton az angol, francia és német nyelvet könnyű és szórakoztató módon lehet megtanulni. Előfizetési ára negyedévenként minden nyelvre külön 3 K. Kérjen mutatványszámot a „Székelyország“-ra való hivatkozással a kiadóhivataltól (Budapest, III. Lajos-u. 92.)

— **Egy tanár öngyilkossága.** Olasz Gyula székelyudvarhelyi ref. kollegiumi tanár e hó 3-án este 6—7 óra között Székelyudvarhelyt, a Batthyány téren levő emeleti lakásán, borzalmas módon vetett véget szenvedéseinek. A kiváló tanár, firom lelkű emberbarát évek óta betegeskedett. Az utóbbi időben már szanatoriumba is készülődött. Most pedig egy elkeseredett pillanatában konyhakéssel nyakát elmetsette és meghalt. Városszerte nagy a részvét a derék tanár végzetes tetteivel sújtott köztisztületben álló családja iránt. Temetése ma délután lesz Székelyudvarhelyt.

— **Anyakönyvi adatok.** A székelyudvarhelyi állami anyakönyvjelölésben 5 fiu, 6 leány, összesen 11 születés volt. A születések száma héttel kevesebb, mint a múlt év hasonló időszakában. — Meghalt 7 férfi és 4 nő, összesen 11 egyén, kik közül 2 férfi és 1 nő közokozási halott.

— **Rekviem** volt a trónörökös-párért Székelyudvarhelyt szombaton délelőtt. Másfél órán át az összes üzleteket bezárták s a helyőrség, hatóságok és testületek is mind résztvettek a Pál István apát-kanonok által celebrált gyászmisén, a plebániái templomban.

— **Tizennégy tanító** nyert oklevelet a székelyföldi áll. tanítóképző-intézettől Székelykeresztúron a befejezett iskolai évben. Ezek: Kovács Ferenc, Rácz Lajos, Major Axentia, Erdélyi Sámuel, Kicsi Endre, Karácson János, Koncz Lajos, Finta István, Henter György, Urbán Dezső Pál Lőrinc, Beke Zoltán, Tóth Ferenc, Lenárd László. Az utóbbi öt kántori képesítést is szerzett.

— **Országos dalosünnepet** rendez a Magyar Dalos Szövetség az ország 17 elsőrangú dalosegyletének közreműködésével júli 17. és 18. napjain Székelyudvarhelyt. Ugron János, Udvarhelyvármegye főispánja, mint az ünnep fővédnöke, június 28-án dél-

előtt 11 órára nagybizottsági értekezletet hívott össze a vármegyei ház kistermébe, mely zsúfolásig megtelt a résztvevőkkel. A nagybizottság szaktanárságokat választott a különböző előkészületek ügyeinek végzésére s a nagy ünnepség előkészítése ezzel már kezdetét is vette.

— **Tusnád-fürdőn** mégis lesz az idén fürdőidény. Az igazgatóság a gyógy- és zenedijakat felére leszállította. A közönség körében e szép fürdőhely iránt most oly nagyfokú érdeklődés van, hogy — az eddigi jelek után ítélve — ez évben sokkal több vendég lesz, mint az utóbbi szezonokban. Ajánlatos tehát, ha a közönség lakását idejében lefoglalja. Tusnád-fürdő 656 m. tengerszín feletti magasságban, fenyvesekkel borított szélmentes völgyben fekszik. Három különböző konyhasós, vasas és szénsavas forrással, vizgyógyintézet. Van posta, táviró és interurbán távbeszélő. Vasútállomás: Tusnád-fürdő.

— **Sorozatos szőlészeti és borászati előadások Tordán.** A Torda-aranyos vármegyei Gazdasági Egyesület az ujtordai gazdasággal karöltve sorozatos szőlészeti és borászati előadásokat rendez, amelyeken az aktuális kérdéseket vitatják meg. Az előadások két hetenként tartatnak meg, mindenkor vasárnap délután 3 órakor Tordán, a sóbánya mellett levő „Betlen-szőlőben“, esős idő esetén az ujtordai olvasóköri helyiségében. A legközelebbi előadás július hó 5-én (vasárnap) lesz a fent megjelölt helyen és időben. Ez alkalommal Barabási Sándor fog előadást tartani az aktuális szőlőmunkáról és a peronospor elleni védekezésről.

— **A Pestmegyei Takarékpénztár fuzlója.** A Pestmegyei Takarékpénztár Részvénytársaság a részvényesek nagy számának részvétele mellett tartotta meg június 29-én Hadinger Adolf elnöklése alatt rendkívüli közgyűlést. A közgyűlés a Budapest-Terézvárosi Takarékpénztár Részvénytársaságnak egyidejűleg hozott közgyűlési határozata alapján elhatározta a nevezett intézetnek a Pestmegyei Takarékpénztár Részvénytársasággal való egybeolvadását. Ennek az intézetnek az utóbbi időben semminemű kötelezettsége nem állott fenn.

A Pestmegyei Takarékpénztár R. T. alaptőkéje ezen közgyűlés határozata folytán 3,500.000 koronára fog emelkedni. A jövőben folytatandó üzleti iránynak megfelelően a Pestmegyei Takarékpénztár R. T. cégei „Magyar Gazdasági Hitelbank Részvénytársaság“-ra változtatta. A választásokon az igazgatóság tagjaiul Hadinger Adolf, Keller Bélát, Koós Jenőt, László Fülöpöt, Lónyay Gábor grófot, Mandics Edét, Baich Mihály bárót, Rosenberg Gyula dr. t. Schuck Józsefet és Szilassy Zoltánt, míg a felügyelőbizottságba Andrée Lászlót, Hadinger Edét, Gailhoffer Istvánt és Scott H. Johnst választották meg.

— **A Földtani Intézet nyári munkája.** A Földtani Intézet megkezdte az ország területén az évenként szokásos geológiai felvételeket. Először az ágrögeológusok kezdetük

meg munkájukat, akik ebben az évben Erdély átnézetes talajterképét készítik el. Ezenkívül folytatja az intézet a felsőmagyarországi reambulációs felvételeket is, amelyet az intézet külső munkatársai végeznek. Az ország különböző részein a következők végzik a felvételeket: Treitz Péter és Horusinszky Henrik főgeológusok vezetésével Baleneger Róbert és László Gábor geológusok Erdélyben jelenleg Marosvásárhely környékén dolgoznak. Halaváts Gyula főgeológus Nagyszeben környékén, Dr Posevitz Tivadar Szepesiglő környékén, Dr Papp Károly Hunyadmegyében, Dr Pálfi Mór főgeológus Belényes környékén, Dr Liffa Aurél és Wendl Aladár geológusok Nagyszeben környékén, telegdi Róth Károly, Dr Schréter Zoltán Szilágy megyében, Maros Imre és Dr Vigh Gyula Felsőmagyarországon, s Dr Kadik Ottokár és Dr Vogh Viktor geológusok Horvátországban végzik a felvételeket. Az intézet igazgatója, Dr Lóczy Lajos egyetemi tanár, revideálja a felvételeket, aki már körülbelül két hónapja meglátogatja az ország különböző területén dolgozó geológusokat és utmutatással látja el őket.

— **Homoród-fürdőn** az üdülést több család megkezdte. A kiváló gyógyhatású fürdő iránt országos érdeklődés van, rendkívül gazdag rádióaktivitásának felfedezése óta.

— **Szerencse a szerencsétlenségben.** Megkezdődött a nyári nehéz mezői munkája s a termései eredményekkel együtt kell olvasóinknak bészámolnunk azokról a szerencsétlenségekről és balesetekről is, amelyek az élet betakarításának munkáját kísérik. Hol egy kasza szalad meg, hol a cséplőgép kap el egy erős kart, hol a megvadult jószág tesz kárt a gazda testi épségében. Ilyenkor tűnik ki annak az amerikai ötletnek a kiválósága, amelyet a legterjedtebb magyar ellenzéki lap, a „Budapest“ valósított meg, mikor minden egyes előfizetőjét 1000 koronára biztosította balesetből folyó halál, vagy teljes munkaképtelenség esetére. De aránylagosan akkor is fizet kártérítést, ha a baleset nem végződött halállal, s a munkaképtelenség csak részleges. Ezekre menő összegeket kaptak a lap baleset szenvedett előfizetői, holott a biztosításért, amely egyik legnagyobb intézetünkkel kötött szerződésen alapul, nem kell külön is fizetniük. Aki a kitűnő újság előfizetési díját, amely egész évre 28, fél évre 14, negyed évre 7 korona, egy hónapra pedig 2 korona 40 fillér, a kiadóhivatálnak: Budapest, IV., Sarkantyus-utca 3. sz. alá beküldi, a pénz beérkezése napjának reggeli 6 órájától kezdve részesül a biztosítás kedvezményében. Minden ember, aki önmagát és családját szereti, kérjen mutatványszámot és sicsszen az előfizetéssel, mert minden nap végzetes mulasztást jelenthet.

Felbétel a székelyudvarhelyi m. kir. áll. kö- és agyagipari szakiskolába.

Az iskola a négy éves tanfolyam alatt köipari szakosztályán gyakorlatilag és rajzban képzett, elméletileg művelt kőfaragó iparosokat, agyagipari szakosztályán pedig ugyanígy képzett agyagiparosokat (közönséges és diszedények, terrakotta tárgyak, cserépkályhák gyártására) nevel. A végzett növendék végbizonyítványt kap, amely őt munkakönyvváltására és 2 évi gyakorlat után az illető iparnak önálló üzésére jogosítja. Rendes tanulóul felvétetnek: a) akik legalább 2 középiskolai vagy 6 népiskolai osztályt végeztek, esetleg az iparostanonciskolát 3 éven át jó sikerrel látogatták vagy felvételi vizsgát tesznek; b) akik a 12 éves kort betöltötték és egészséges, kifejtett testalkatuk van. A felvételi folyamodványhoz mellékelni kell a keresztlevelet, iskolai bizonyítványt, az atya v. gyám kötelező nyilatkozatát arról, hogy a felvett ifjú a szakiskola négy évfolyamát teljesen bevégez, újraoltási és végül orvosi bizonyítványt.

A felvétel és az oktatás teljesen ingyenes. Műhelybiztosíték címen azonban 6 koronát fizet be a tanuló, amely összeget, hogy ha kárt nem tesz, négy év múlva visszakap.

Az intézettel kapcsolatosan internátus és konviktus áll fenn, amelyben az egy havi ellátás díja mosás nélkül ezidőszert 24 korona. Szegénysorsu, de jó előmeneteli és szorgalmas tanulók egész v. félösztöndíjban, vagyis egész vagy félellátásban részesülnek, hogyha szegénységüket hitelesen igazolják. A felvételi, illetőleg ösztöndíj iránti kérvények az intézet igazgatóságához címezve legkésőbb **1. évi augusztus hó 10-ig** nyújtandók be. Egyebekben kimerítő tájékoztatást nyújt az iskola évi értesítője, amelyet az igazgatóság készséggel küld meg az érdeklődőknek.

Székelyudvarhely, 1914. június hóban.

Az igazgatóság.

Nyomtatva és kiadja BETEGH PÁL könyvnyomtató int. Székelyudvarhelyt.

Figyelem!

Jó anyák gondoskodnak arról, hogy gyermekeik tápláló és izletes édesestésztákat kapjanak vacsorára. Kevés fáradsággal, olcsón, kitűnő édesestésztákat készíthetünk dr. Oetker-féle puddingporokkal, melyek különbözők, mint pl.: vanília, málna, citrom és csokoládé ízekben kaphatók s a kicsinyek által ujjongó fogadtatásban részesülnek. Egy 15 fillér s puddingpor csomagból egyharmad liter tej, 2 tojás és 5 dg cukor hozzáadásával kitűnő vacsora készíthető 5—6 gyermek részére. Minthogy pedig a puddingokat gyümölcsizzel, tejjel nélkül készíthjük, ezen szerek fokozzák a józst, valamint a tápértéket.

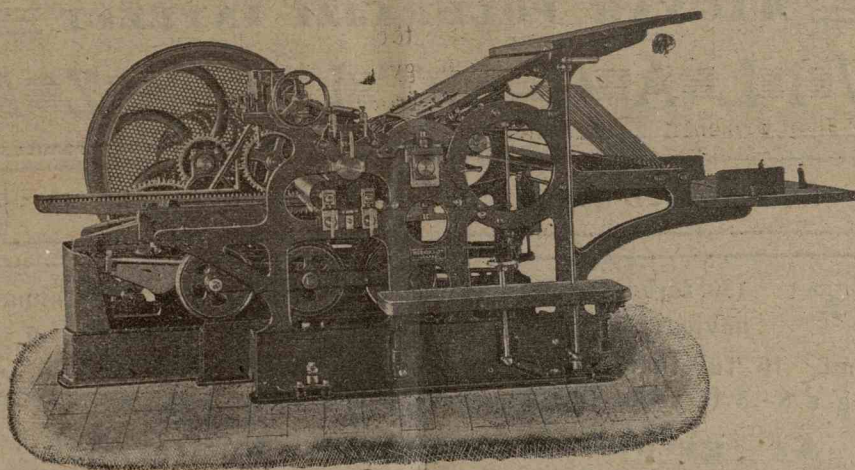
Betegh Pál

villamos erőre berendezett,
 modern betűkkel, diszítések-
 kel és különböző gépekkel
 ===== dúsan felszerelt =====

könyvnyomtató és könyv-
 kötő intézete,

könyv- és újságkiadó vállalata

Székelyudvarhelyt, Kossuth-u. 31. sz.

Készít mindenféle könyvnyomdai
 munkát a legegyszerűbbtől a leg-
 diszesebb kivitelig minimális ár
 ===== számítással. =====

Községi, körjegyzői, egyházi, tanügyi,
 ügyvédi, pégrehajtói és magánügyi
 kész nyomtatványok székelyföldi leg-
 nagyobb raktára.

Vidéki megkeresésre azon-
 nal vállal szol. Költségjegy-
 zékkel díjtalanul szolgál.

Telefon 15. sz.

Telefon 15. sz.

BUTOR.

Aki jó és tartós butort akar vásárolni, az forduljon hozzám BALÁZS KÁROLY butor kereskedőhöz, hol raktáron vannak remek kivitelű köris, cseresznye, tölgy, szil és diófa háló szobák és ebédlőberendezések vas- és rézbutorok, márvány mosdók és felszerelések. Saját műhelyemben készül izléses és tartós kárpitos áruk, szalon és angol bőrgarnitúrák és eszteregélyos áruk. Minden munka jótállás és szigorú felügyelet mellett készül! A helybeli ipar érdekében szíves pártfogást kér.

Balázs Károly

asztalos, eszteregélyos, kárpitos és butorkereskedő.

Téli szalámi 1 kilgr. 3 H 40 f
Hol?!

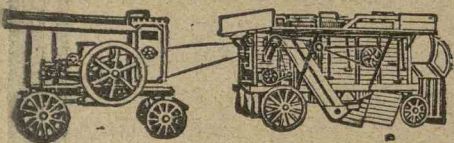
Gáspár Testvéreknél
Székelyudvarhelyt

Eladó ház és telek.

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 61. szám alatt levő épületes beltelek eladó. Bővebb felvilágosítást e lap kiadóhivatalától nyerhető. 1-3

„A köztudatba ment át”
hogyan csakis

KÁLLAI LAJOS
motorgyára

Budapest,

VI., Gyár-utca 28. sz.

szállítja teljes jótállás mellett
a leghíresebb motorcséplő-
készleteket.

Saját érdekében kérjen minden gazda
diszférlapot, melyet ingyen és bér-
mentve küldünk.

**Több 1000 valódi Kál-
lai Lajos motoros csép-
lőkészlet** működik az ország
minden részében a legkitűnőbb
sikkerrel.

Javításmentes lefőfedések és
falburkolások

Eternit

PALABÓL

Csak akkor valódi
ha minden lapon
az
Eternit
törvényileg védett
szövevény dom-
bornyomasban
látható.

ETERNIT-MŰVEK
HATSCHKE LAJOS,
BUDAPEST,
VI. ANDRÁSSY-UT 33.
GYÁR: NYERGESÚJFALU.

KÉRJEN
MINTÁT ÉS ÁRJEGYZÉKÉT.

Elárusító: RIEMER K. GUSZTÁV, SZÉKELYUDVARHELYT

MAGYAR FÖLDRAJZI INTÉZET

VILÁGATLASSZA

SZERKESZTIK:

KOGUTOWICZ KÁROLY Dr és LITKE AURÉL Dr.

130 térképlapja 100 fő és 210 melléktérképet tartalmaz,
névjegyzéke pedig több, mint 130,000 helynevet. o o

E mű 16 füzetben lesz teljes, melyek havonta jelennek
meg 8-8 térképet tartalmaznak. o o o o o o o

Az egyedüli magyar nagy kézi atlasz,
mely a művelt közönség minden ilyen atlással szemben
támasztható igényét kielégíti.

Ára a 16 füzetnek illusztrált és értékes szöveggel . . . korona 50—
a füzetekhez való diszes félbörnyűtőknak . . . 10—
Megrendelhető a diszes félbörnyűtő kiadás is (megjelenik
1914. októberben) . . . 60—

Három koronás havi részletfizetésre is kapható. Bővebb felvilágo-
sítást, prospektust, mintalapokat stb. küldenek a könyvkereskedők
vagy a kiadó Magyar Földrajzi Intézet Részvénytársaság
Budapest, V. Rudolf-tér (Margithid, pesti hídfő.)

Szemere László

Madárlani

állomása

Csíkzsögöd.

Mint preparáló intézet rendelkezésére
áll a nagyközönség- és intézeteknek
Nemesek madarak, de

bármily nagyságu emlősök
fej- és szőnyegkidolgozások és két-
eltűiek dermoplastikai kidolgozására
is előrendű szakérő van alkalmazva,
lehát ezen munkák is mindég és kor-
látlan mennyiségben elfogadtatnak.

Mesterséges fészekodvak.

(A lőtt madarak és állatok sebei a száj és
orr kőccal eldugandó, a csomaglás előtt
a test lehűlését be kell várni, egyébként
késedelem nélkül kell postára tenni — il-
letőleg 10 kilogram súlyon felül vasúti
gyorsárúként — szilárd vázu ládában sa-
gyapot vagy papíros közzé szellősen cso-
magolva.)

Aspirin
tabletták

! fel és foglaltatni, rheumát, influenza, szék-
elhalmozódások, sokszor kisebb étvágy, kész-
ményekkel utánozzák, hogy bizonyos valójában kész-
kapunk, vegyük a „Bayer”-t, Aspirin tabletták.
Egy cső 20 a 0,5 grs tablettát tartalmaz az a 1 kor.
20 fill. Utazásokat utasítsunk vissza.
Az Aspirin szó véglegesen, tehát a törvények
szerint, más cég nem jogosult készítenie
Aspirin névvel megnevezni.

Ujságpapíros kiló számra
(nagyobb vételnél kedvezmé-
nyes ár) olcsón kapható a
„Székelyország” kiadóhivatalában
Székelyudvarhelyt, Kossuth-u. 31. sz.

Vasárnapi

Könyv
Kiadja az
Országos
Közművelődési
Tanács

Minden héten egy füzet jelenik meg.

A Vasárnapi Könyv tartalma:

Képek és életrajzok a munka, a tudás-
a történet kiváló egyéniségeiről.

Útleírás, földrajz, történet.

Ipar, technika- és természet-

tudomány. Fizikai és vegyszeti is-
meretek, Az ipari talál-

mányok és újítások magyarázata. A

modern technika vívmányai. Tájközta-

tis a fejlődő gazdasági élet új eszközeiről.

Hasznos tudnivalók.

Az egészség megővéséről, az élelmisze-
rekről. Népszerű törvényt magyarázatok.

Egy példányt félére 1 K 50 fillérért

minden szombat bérmentve küld az

Országos Közművelődési Tanács

Budapest, IV., Ferenciek tere 3.

NEMESEK

UDVARHELYVÁRMEGYE
NEMES CSALÁDJAI.

Szerkesztette: **Pálmay József**
családtörténetíró Marosvásárhely.
Magyarország Cimeres Könyvének
ügyvezető szerkesztője. Ara füzve
16 K. Kapható **Betegh Pál**
könyvkiadónál Székelyudvarhelyt.
E diszesen kiállított, családi címe-
rekkel dúsán illusztrált mű, igen
beesés családtörténeti adatokat
foglalt magában.